

Н.М. Щербина, О.М. Юрлакова, наукові співробітники
Інститут овочівництва і баштанництва НААН

ПОПИТ І ПРОПОЗИЦІЇ НА РИНКУ ОВОЧІВНИЦТВА

Проведено аналіз реалізації сертифікованого та базового насіння на базі інституту, вивчено попит і пропозиції на насіння овочевих культур.

Ключові слова: маркетинг, пропозиція, попит, ринок, насіння сертифіковане, насіння базове

Вступ. Ринок є сферою обміну товарів, сформованою за законами товарно-грошових відносин відповідно до закону попиту і пропозиції, закону конкуренції та законів грошового обігу. Економічна категорія «ринок» є сукупністю відносин, що виникають у сфері обігу як результат продажу-купівлі товарів.

Маркетинг – найважливіший елемент ринкового механізму господарювання, в якому основна роль у формуванні і плануванні виробничо-збутової діяльності підприємств і організацій в агропромисловому виробництві належить споживачу [1].

Сам процес функціонування ринку насіння овочів є механізмом взаємозв'язку і взаємодії трьох елементів ринку: пропозиції, попиту й ціни. Ринкова сутність цього механізму полягає в тому, що кожний його елемент тісно пов'язаний з ціною, яка є основним інструментом впливу на попит і пропозицію. Сутність конкурентоспроможності насіння овочів визначають показники, в основу яких покладено витрати виробництва, міра насичення ринку даним видом продукції, рівень купівельної спроможності споживачів [2].

Відомо, що з підвищенням ціни товару попит на нього звичайно знижується і навпаки, тобто попит перебуває в оберненій залежності від ціни, яка в овочевому насінництві, як правило, залежить від якості насіння, його сортового складу та репродукції [3].

© Щербина Н.М., Юрлакова О.М., 2014.

У жорсткій конкурентній боротьбі, особливо за ринок насінневої продукції у виграші завжди стає той, кому вдається швидше виявити нові потреби, вирішити питання створення нових сортів і гібридів, виробництво необхідної кількості насіння та запропонувати їх. Таким чином, сьогодні овочівництво починається з маркетингу. Основний принцип маркетингового підходу полягає у тому, чого, перш за все, бажають отримати споживачі.

За сучасних умов лише завдяки селекції та її впровадженню – насінництву, можливо утримувати врожайність овочевих і баштанних рослин на досить високому рівні та виробляти продукцію, яка б задовольняла потреби населення у екологічно безпечних та біологічно повноцінних продуктах харчування. Добре налагоджене насінництво забезпечує на 20% приріст врожайності овочевих і баштанних рослин.

Якісне насіння є однією із найважливіших умов виробництва, від якого значною мірою залежать результати виробництва сільськогосподарських видів рослин. Також воно є одним із факторів підвищення продовольчої безпеки країни.

Мета досліджень. Провести аналіз реалізації сертифікованого та базового насіння на базі інституту та вивчити попит і пропозицію на насіння овочевих культур.

Методика досліджень. Джерелом інформації є статистичні звіти, первинні документи і методика досліджень, що включає систему статистико-економічних методів у поєднанні з теоретичними аспектами розвитку галузі овочівництва.

Результати та їх обговорення. Ринкові умови ставлять підвищені вимоги до якості інноваційного продукту, створеного науковцями. Спочатку вивчається попит і пропозиція на конкретні види товару, а наступним етапом є детальна конкретизація параметрів створюваного інноваційного продукту, що покладена в основу наукової моделі конкурентноздатного товару.

З метою визначення лідера продаж вагового насіння в Інституті овочівництва і баштанництва НААН було проаналізовано реалізацію насіння за 2013–2014 рр. Проведений аналіз показав, що в 2014 р. реалізовано 1,5 т сертифікованого насіння овочевих і баштанних культур на суму 229,2 тис. грн., що на 18% більше ніж у 2013 р.

Найбільший прибуток від реалізації сертифікованого насіння було отримано від реалізації кавунів – 40 тис. грн. Лідером про-

дажу є сорти Огоньок, Борчанський, Широнінський. На другому місці, буряк столовий. Його було реалізовано на суму 35,4 тис. грн. Лідером продажу є буряк столовий сорту Бордо Харківський. Третю сходинку посідає кабачок сорту Чаклун – 32,9 тис. грн. Далі йдуть цибуля – 32,9 тис. грн. (сорти Глобус, Ткаченківська, Амфора), перець солодкий – 12,7 тис. грн. (сорти Дружок, Валюша, Велетень) (рис. 1).

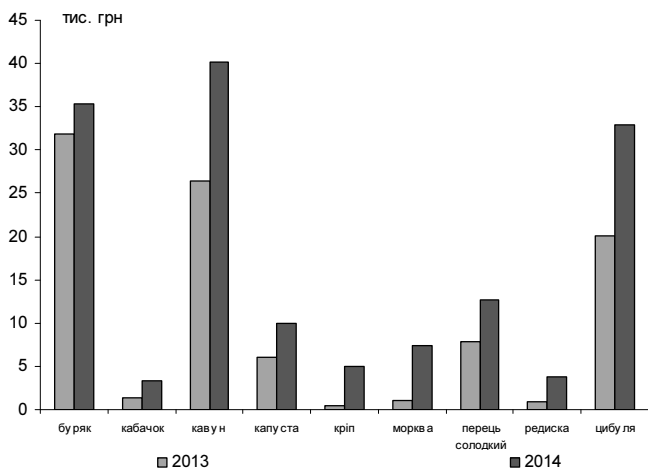

Рис. 1. Реалізація сертифікованого насіння у 2013–2014 рр., тис. грн.

Аналіз реалізації базового насіння показав, що в 2014 р. реалізовано 0,3 т насіння на суму 138,6 тис. грн., що на 38% більше, порівняно з 2013 р. Серед базового насіння найбільший прибуток отримали від реалізації цибулі сорту Глобус 50,8 тис. грн. Другу позицію посіли петрушка коренева сорту Харків'янка – 13,5 тис. грн. Третя сходинка належить капусті білоголовій пізньостиглій – 9,3 тис. грн., це сорти Ярославна, Харківська зимова, Українська осінь. Далі йде морква – 8,6 тис. грн. (с. Оленка). Від насіння перцю солодкого отримано 8,2 тис. грн. (сорти Піонер, Снігур, Лада, Полтавський). Насіння томатів реалізовано на суму 7,9 тис. грн., у т. ч. від сортів Любимий, Алтай, Чайка, Золотий потік, Малинове Віканте і Малиновий дзвін (рис. 2).

Для забезпечення сталого економічного розвитку Інституту овочівництва і баштанництва НААН комерційну діяльність необхідно спрямувати на виробництво насіння найбільш рейтингових овочевих і баштанних культур. У першу чергу необхідно виробляти щорічно по 10–20 кг насіння томатів кожного сорту. Ставку необхідно робити на сорти Чайка, Елеонора, Клондайк, Дама, Алтай, Удавчик. До 100 кг насіння цибулі ріпчастої, в першу чергу сортів Глобус, Амфора, Мавка і Любчик. По моркві необхідно мати насіння сортів Оленка і Яскрава не менше ніж по 100 кг кожного. По капусті пізній для успішної комерціалізації необхідно виробляти по 30 кг насіння таких рейтингових сортів, як Харківська зима, Білосніжка і по 5–10 кг інших сортів.

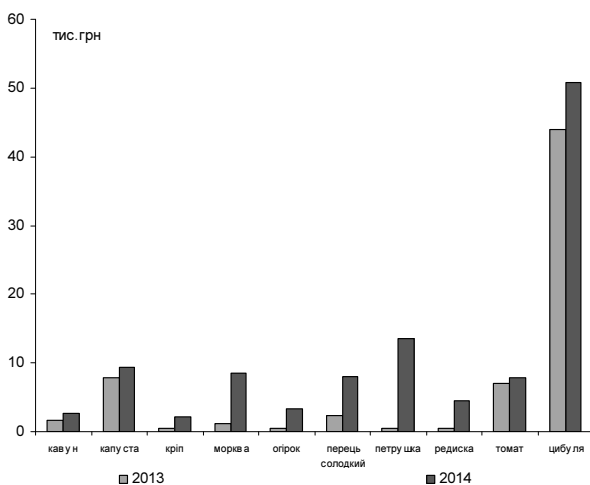

Рис. 2. Реалізація базового насіння у 2013–2014 рр., тис. грн.

Таким чином, потрібно постійно удосконалювати і створювати нові сорти овочевих культур, що мають переваги над існуючими на ринку, створювати сорти і гібриди з більш високою врожайністю та технологічністю, адаптовані до несприятливих погодних умов та з підвищеною стійкістю до шкідників і хвороб.

Висновки. Діяльність підприємств АПК в умовах ринкової економіки повинна бути заснована на отриманні прибутку, наявності конкуренції і коливаннях ціни. Тільки використовуючи

принципи маркетингу можна створити підприємство, орієнтоване як на реального, так і на потенційного споживача продукції, що виробляється, постійно впроваджувати інноваційні розробки та використовувати наукові досягнення при виробництві овочевої продукції.

Бібліографія.

1. Маркетинг в овочівництві : [моногр.] / [Корнієнко С. І., Романова Л. В., Рудь В. П., Гуменюк А. В.]; за ред. С. І. Корнієнка. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. – 288 с.

2. Терьохіна Л. А. Інновації для галузі овочівництва / Терьохіна Л. А., Ручкін О. В., Рудницька Т. О. // Овочівництво і баштанництво : міжвід. темат. наук. зб. – Х. : Плеяда, 2011. – Вип. 57. – С. 225-231.

3. Шморгун Л. Г. Еластичність попиту і пропозиції на основні види сільськогосподарської продукції на сучасному аграрному ринку України / Л.Г. Шморгун // Вісник аграрної науки. – 2001. – № 8. – С. 70-73.

Н.Н. Щербина, О.Н. Юрлакова

Спрос и предложения на рынке овощеводства.

Резюме. Проведен анализ реализации сертифицированных и базовых семян на базе института, изучен спрос и предложение семян овощных культур.

N.M. Shcherbyna, O.M. Yurlakova

Demand and supply in the market of horticulture.

Summary. Analysis and implementation of certified seed base for the institute and studied the demand and supply of vegetable seeds.